

حکایتِ اقصیٰ

پہلی جلد

شیراز: ۶

# جمعیت اقوام و تورک دہارنی و روس

استانول

مطبعہ احمد احسان و شرکاسی

۱۳۳۷



## جمعیت اقوام

۲

### تور کیهوه ارمنی و روملر

استانبوله حرملرده و مؤسساده کویا کیزلنمش اولان یوز  
بیکارجه ارمنی و روم قادین و چو جو قاری ایچون رومانالی مادموازه  
( واقار سقو Mile Vacaresco ) نك طلب و تقریری اوزرینه  
استانبوله بر مقنن اعزای حقنده اخیراً جمعیت اقوام طرفندن  
اتخاذ اولنان قرار ، آتیده محرراوچ سیدن دولایی موجب استغراب  
کورولما مشدر :

اولاً . — اون دردنجی عصر میلادیدن بری بردوات تبعه سی  
اوله رق یاشایان تورک ، ارمنی ، روم ملتلی حقنده کی یدی عصرلق  
تاریخ ایله اشبو ملتلك معارف ، اقتصاد ، مذهب ، حقوق سیاسیة  
نقطه نظرندن کچیردیکی صفحاتک تدقیق ایدلمه مش اولمه سی ؟

ثانیاً . — کندی حکومتی و وطنداشاری ایچون افکار مخصوصه  
و سیاسیة و بعض اجنبی حکومتلی طرفندن وقوع بولان تحریکات  
و تشویقاته مستنداً ، ارمنی و روملر طرفندن آوروپاده توالی ایدن  
نشریات و اراء اولنان حادثاتک موضوع بحث اوچ ملته تماس ایدیه رک  
محللرنده تحقیق قلنامش اولمه سی ؟

ثالثاً . — متارکه دن سوکره دول مؤتلفه و بالخاصه انکلتره دولتی  
مرخصلریله حکومت عثمانیه مأمور لرینک مشترکاً ایفا و تعقیب  
ایتدکری معاملاتدن خبر آلماناش اولمه سی .

مذکور اوج سبب حقیقه کی معلومات وادله مختصر آبروجه آتیدر:

### برنجی سبب

یدی عصر دبری ارمنیار و بش عصر دبری روملر ایله برابر  
 یاشایان تورکر ، ارمنی و روملری حقیقی بر وطنداش عدایمشدر .  
 بش عصر اول سلطان محمدخان ثانی و بایزید خان ثانی ؛ استانبولی قسح  
 و یونانستانی استیلا ایله کلری و آوروپاده مذهب مجادله و محاربه لری  
 دوام ایتدیکی زمان تورکیاده و یونانستانده روملره و ارمنیلره مذهب ،  
 تجارت ، معارف امتیازاتی بخش ایله مک صورتیه اظهار عدالت  
 ایتمشدر . کرک ارمنی ، کرک روملرک تجارتی و مکتب لری تماماً  
 سرست بر اقلیمش و دنیا تک هیچ بر یرنده اقلیتاره بخش اولنیان  
 اعتماد تام داخلنده سر ایلرک ، حکومتک ؛ خارجیه ، مالیه ، نافعه ،  
 تجارت و زراعت ، خزینه خاصه ناظر و مستشار لقری و محاکم  
 عدلیه رئیس و اعضا لقری کبی ، اک مهم و محرم مواقعه ارمنی  
 و روملر کتیر مک صورتیه کندیلرینه اظهار امنیت ایدلمشدر .  
 طشره لرده کی مجالس اداره ده مطلقا خرستیان اعضا بولندیرلمسی اداره  
 قانونلری ایجاباتنددر . بر حالده که ؛ روم و ارمنیلره اکثریتلردن  
 فضله حقوق بخش اولمشدر . زیرا : فرضا سکمز یوز خانه لی بر  
 مسلمان قصبه سنده بش و حتی ایکی خانه خرستیان اولسه همه حال  
 مجلس اداره ده بر خرستیان اعضا بولندیرلمسی و ارمنی و روملرک  
 مبعوثان و بلدییه انتخاباتنده ، تور کدن قطعاً بر فرقی اولمقسزین ،  
 منتخب و منتخب اولمق حقوقی حائر اولمسی احکام قانونیه دندر .  
 ارمنی و روملره کوستریلن بو اعتماددن باشقه برده سرستی  
 تجارتلرینه بویوک مقیاسده رواج ویرلمشدر . تورکر ؛ دائماً

مخاربه لرده محو اولور ، موجودیت اقتصادیه لری افلاس ایدر کن روم وارمیلر ، صوء اون اوچ سنه یه قدر ، خدمت عسکر یه دن بیه معاف طوتیلور لر دی . شو حالده ؛ مخاربه ده تلف اولماز ، معارفنده سربست بولنور ، تجارتی توسیع ایدر ، بطریقخانه لری نه دو قونوماز ، آنا طولینک هر نقطه سنده کمال اعتماد و امنیتله تورکلرله برابر یا شارکن و عصر لرجه برمدت بو صورتله کچر کن بر کون تورکک قالقوبار منی ورومی تهجیر ایتسی عجبانه دن ایلری کلمشدر ؟ .. ایشته ؛ اصل بو جهتدر که ایجه تدقیق اولنماشدر . چونکه ؛ بش آلتی عصرلق بر مدته عطف نظر ایدلیوبده صوگ وقوعاتی اساس المخذ ایتک هم حادثات حقیقیه و عوامل جدیدیه ، همده حق وانصافه توافق ایتمز . ارمنی و روملر ؛ کندیلری نه بو درجه ده اعتماد ایدن و یوسایه ده مملکتک اک ممتاز موقع اقتصادیسنده بولنان بو ملتر ؛ اختلال قومیته لری ، دشمنلر لهنده کی جاسوسلقلری ایله تورکی ازمک ، تورکک جنازه سنه باصوب اعلان استقلال ایتک ایسته دیلر . بو طرز حرکتلری عثمانلی منابغه دکل ؛ فرانسز ، انکلیز ، روس رجالی طرفدن نشر اولنان کتابلره ، ادله یه استناد اثبات ایتک ازاله شبهه یه یکانه چاره اوله رق تأمل اولنمشدر .

انسانلر ؛ حال اجتماعده یشامغه و دولت تشکیلاتی وجوده کتیر- مکه باشلادقلری زماندن بو کوبه قدر دنیاده هانکی دولت وهانکی قانون واردرکه ؛ کندی تبعه سی وعلی الخصوص مرفه تبعه سی متبوعی ازمک ، افنا ایتک ایسته سین و دشمن صفراندن مملکتنه قورشون آتسین ، اختلالر حقیقار سین و دشمنلره دائمی و آچیق جاسوسلقلرده بولونسونده او تبعه یی اولدیغی کی براقسین ! .. پک طبیعیدرکه ؛ اوللری ده آز مضر اوله جق مناطقه نقل ایتک و ضرر لرینی ممکن اولدیغی قدر ازاله ایتک دولتک غیر قابل رد وانکار اساسلی حقو-

قندندر . [ه] نته کیم ؟ بو کون اک بویوک دولت تبعه لیرینک بر قسمنک .  
آیرلق و متبوعنی پارچه لامق تشبثاری محاربه ، مقاتله ، مترالبوزلرله  
قارشیلانمقده بردوامدر .

[ بو باده انکلیز شرق قونسولوسلرندن میستر ( وویلیامس  
Williams ) ک، فرانسز سفراستندن موسیو ( قامبون Cambon ) ک،  
روس ژنه رال لردن ( مایه ووسکی Mayewski ) نک ، ینه روس  
قوماندانلردن قائمقام ( نووردو قله بوف Twerdo Khlebof ) ک  
خاطر اتندن آنان نوظلر ربط اولمشدر . ]

### ایکینجی سبب

همان عموم تورکار آروپا حقنده اولدقجه معلومات صحیحه یی .  
حائز ایکن مع التأسف آروپا ، یالکز تورک حکومتی تبعه سندن .  
اولان روم وارمنیلر طرفندن نشر و تعمیم اولنان و یا بعض دول اجنیه  
طرفندن تلقین ایدیلن معلوماته استناد ایدیورکه ؛ بونک یوزده اونی  
بیله حقیقت موجوده ، حادثات متکونه ایله مماس دکلدیر .

مثلا : ارض روم و وائده قونسولوسلق ایدهن ژنه رال ( مایه ووسکی )  
نک روس ارکان حربیه عمومیه سنه ویرلمک اوزره یازدینی راپورلرک  
تشکیل ایلدیکی اترک اوچنجی صحیفه سنک صوک فقره سنده : « ارمنیلر

---

[\*] روملرک نقلی کمال سلامت و انتظامله دوام ایشدر . یالکز ارمنیلرک  
نقلنده انتقام حسلیله مشبوع بعض مسلمانلر طرفندن بدایه ایقاع اولنان  
و دولتجه قطعاً ترویج اولنمیان و تطبیقات و فروغاندن تولد ایدن حادثات ؛  
چناق قلعه ، شرقی تراکیا ، عراق ، فلسطین و قفقاس و ایران طرفندن  
روس جبهه لری کبی بش مختلف محله شدتله محاربه ایلدیکی زمانه تصادف  
ایشدر . مع هذا بو وقایه ک کرک حرب عمومی ائساننده ، کرک متارکه دن  
صوکره فالعلری تعقیب و اعدام بیله ایدلشلردر .

طرفندن تور کیده یاپیلان فجایعک مسئولیتی اولا ؛ ارمنی اختلال قومیتلریله مشترکاً حرکت ایدن ارمنی اختلالچیلرینه ، ثانیاً ؛ بونلری تشجیع و تشویق ایدن بعض اجنبی حکومتلرینه راجعدر .  
دنیور .

وبته (۹) نجی صحیفه سنک ایکنجی فقره سنده : « کوردستان داخلنده ساکن ارمنیلرک ، دائماً کوردلر طرفندن تجاوزه معروض قالدقلرینه ده ایلتاق جائز دکلدرد . چونکه ؛ بو صورتله اورالردم هیچ بر ارمنینک قالمیجی محقق ایدی . حال بوکه او جوارک الک زنکین واک مرفه خلقی ارمنیلردی . » ده نیور .

تکرار مذکور اثرک (۱۱) نجی صحیفه سنک برنجی فقره سنده : « ۱۸۹۵ و ۹۶ سنه لرنده ارمنی قومیتلری طرفندن آکیلن فساد تخی ؛ بوحوالی خلقی آره سنده اویله برعدم اعتماد حسی یتشدیردی که هیچ بر اصلاحات بورالرده پایدار اوله مازدی . » وعین صحیفه سنک اوچنجی فقره سنده : « شرقده خرستیانلر و بالخاصه کلیسالر خریستیانلق اساساتی بر طرفه بر اقرق اهالی آره سنده پروباغاندا جیلغی باشلیجه وظیفه لری عد ایشلردر . » دنیور .

وانده انکلتره قونسولوسی اوله رق بولنان میستر (و ویلیامس) ک ۱۸۹۶ سنه سنده منتشر (۸) نومرولی ماوی کتابک (۲۰۷) نجی صحیفه سنده محرر ۱۵ مایس ۱۸۹۶ تاریخی راپورینی محتوی (ارمنی قتالی) نام اثرک (۴۱) نجی صحیفه سنک صوک فقره سنده : « عمومیتله مطبوعاتده ارمنی مسائله هاند تصادف ایدیلن یازیلر حقیقه مقارن دکلدرد . ارمنی مسائلی حقنده یازیلان شیلرک هپسی یالاندر . » دنیلیور ؛ مذکور اثرک (۴۳) نجی صحیفه سنک صوک فقره سنده : « ۶ حزیران تاریخنده دو قور (رمنیولت Dr Regnanlt) زفاقتیله اختلالچیلرک

یادقاری مستحکم موافقی کردم. بوحالند اظهار تعجب ایدنجه، ایراندن قوت کلنجهیه قدر اون کون بکلیه حکارینی سهویله دیلر . اختلال رؤسای ایچنده بولغار وروس ارمنیاری ده واردی. ممالک اجنیه دن کن بورؤسا (۱۲ - ۱۵) کشی ایدیلر. و اختلال چتسی (۶۰۰) ی متجاوز ایدی . « بونک مابعدی اولوب (۴۷) نجی صحیفه نك (۳) نجی فقره سندن اعتبارآ : « اساساً بو وضعیت قارشیسنده حکومتک موافقی مشکلدی . عاصیلری توقیف بیه ایده مه مشدی . چونکه قاجمشلردی. آتجق حکومتک اتخاذایتدیکی تدابیر سایه سنده درکه؛ وان ارمنیاری قتالند مصون قالمشدر . وان قتل عامی نامی آلتنده مطبوعاته انتشار ایدن حوادثک اساسی بودر . آناطولینک دیکر اقسامنده حادث اولان وقایع حقنده ده وان وقایعی ای بر مقیاس اوله بیلیر.»

دیہ ، دوام ایدیور .

(۶۷) نجی صحیفه نك ایکنجی فقره سنده دخی: «ورکار؛ اناطولیده ساکن اقوامدن یالکز مسلمانلرک دکل دیکر سکنه نك ده الک ایی عنصردر . روس و آوروپا مطبوعاتنک علملرندہ یازدقاری اقراره هیچ بر صورتده لایق دکلدلر . « دینیور .

بومطالعاتی فرانسز سفرا سندن موسیو ( قامبون ) ک ( ۱۸۹۰ ) و ( ۱۸۹۷ ) تاریخی صاری کتابده انتشار ایدن راپوری دخی تاید ایتمکده در .

حرب عمومی اثناسنده اضرومه موقع مستحکم قوماندانی اولان روس ایکنجی طوبجی آلابی قوماندانی قائم مقام ( توردو قله بوف ) طرفندن اضرومه ، ۱۶ نیسان سنه ۱۹۱۸ تاریخنده یازیلان خاطر اتدن آلتان و مربوط بولنان نوطلردن از جمله ؛ مثال اوله رق سرد ایدیله جک بر قاج فقره حقیقی اظهار ایده جکدر :



(قالبوف) ك خاطر اتی محتوی اولان اترك برنجی صحیفه سنك  
(۲۷) نجی سطرندن اعتباراً شویله دینور : « ارضرومك تورك قطعاتی  
طرفندن اشغالندن ایکی آی اول بالذات واقع اولان مشهودات  
و مسموعاتله ثابت اولان ، ارمینلرک اسلام اهالی حقنده تطبیق  
ایتدکری ، فجایع تصورک فوقنده برسورو مظالمه دولودر . » ؟  
(۲) نجی صحیفه نك (۱۷) نجی سطرندن اعتباراً دخی : « برکون  
شهر داخنده آتله کزرکن برارمنی عسکری طرفندن اداره ایدیلن  
اوافق برسوس قطعته عسکریه سنه تصادف ایتدم . بونلریتش یاشنده  
ایکی اختیار تورکه اشکنجه ایدمهرك کورسورلردی . ارمینک انده  
دمیر تلدن برقیرباچ واردی . مداخلمه و کوچ حال ایله بو بیچاره لری  
الرنندن قورتاره بیلدم . « دیور ؟

(۶) نجی صحیفه نك (۳۳) نجی سطرندن اعتباراً : « ارهنیلر  
طرفندن ارزنجانده یاپیلان فجایی بالذات قوماندان ( اودی شهلی زه  
Oudichélidze ) نك کندیسندن ایشیتدم . بو فجایع برارمنی  
دوقتوری ایله بر اردو متعهدی طرفندن اداره ایدلمش ، بوراده  
(۸۰۰) دن فضله مدافعه سز وسلاح سز تورک تولدورلمشدر . قازیلان  
بویوک چوقورلره جنازه لر آتیلوردی . بویچاره لر ، حیوان بو قازلانیر  
کی کسلیور !! ..... » شکلنده دوام ایدیور ؟

(۷) نجی صحیفه دهده : « ارزنجاندن ارضرومه طوغری تورک  
قطعاتیه چارپشهرق رحمت حالنده بولنان ارمینلر اوکلرینه کلن تورک  
کویلرینی و مدافعه سز اهالیسنی یاقوب قتل عام ایدیورلردی . بو  
بیچاره لردن بر چوغنی قورتاردق .... » دینیور ؟

(۸) نجی صحیفه دهه ایسه : « ارضرومه تابع ایلیجه ناحیه سنده کی  
اهالی تماماً قتل عامه معروض قالدقارینی و بالطلره اولدورلمش بر  
حقوق چوجق اجسادینه تصادف ایتدیکنی ، رأی العین مشاهداتنه

مستنداً قوماندان ( اودی شه‌لی زه ) سویله دی . « دیه یازلمشدر ؛  
(۱۰) نجی صحیفه ده فجایی نقل ایدرکن ( قله بوف ) دیورکه :  
« ارمنیار یالکز بر اقسامده ( ۳۰۰۰ ) اوچ بیک تورک قتل  
ایتدکاری مقتخرانه اعلان ای دیورلردی . » ؛ (۱۲) نجی صحیفه نك  
(۱۱) نجی سطرانده : « ارمنیره ، بو فجایع حقنده نصایحده  
بولندقبه — سز روس سکز ، هیچ بر زمان ارمنی مفکورسنی  
آکلایه مازسکز — مقابله سنده بولنیورلردی . »  
مربوط نوطره وحقی اترك اصلنه مراجعتله دها زیاده معلومات  
آلمق ممکندر .

### ارمنی اختلال قومیتله‌ری

(۱۸۸۲) ده ارضرومده ( سلاحلیلر جمعیتی ) تشکل ایتدی .  
و (۱۸۸۵) ده وانه براختلال چیقاردیلر . بو اختلالردوام ایتدی .  
نهایت ، آوروپایه ده افنا برشکلده عکس ایتسون دیه (۱۸۹۶) ده  
بومبالره استانبولده عثمانلی بائقه‌سنی باصدیلر .  
سفر برلكك اعلائی ، یعنی ۳ اغستوس سنه ۱۹۱۴ تاریخنی  
متعاقب ( زیتون ) ده حرکات اختلالیه باشلادی . ارمنی چتله‌ری  
۱۷ اغستوس سنه ۱۹۱۴ ده یوزی متجاوز غیر مسلح عثمانلی  
افزادینی قتل ایتدیلر . شباط سنه ۱۹۱۵ ده تکرار زیتونده  
اختلاله تصدی ایده ركك (۶) ژاندارمه قتل ایلدیلر .  
قیصریده — شباط سنه ۱۹۱۵ ده حرکات عصیانیه باشلادیلر .  
قیصری ملحقاننده کی ارمنی خانه لرنده مختلف اسلحه ، بومبا و  
دینامیت بولندی . تجاوز ، سوء قصد ، قتل وغصب توالی ایتدی .  
بتلیس — سفر برلكك اعلائی متعاقب روسیه دن آنان تعلیقات

مخصوصه به توفیقاً (طاشناقسوتیون) قومیت‌سی؛ وان وبتلیس حوالینسی ایکی منطقه به تقسیم‌ایتدی. موش وبتلیس حوالینسی وان مبعوث (پاپاسیان) ه [۴] و وان منطقه‌سنی ده (ورامیان) ه [۴] تودیع ایلدی. بونار موش ووانده کی حرکات عصیانیه بی اداره ایتدیلر. عثمانلی اردوسی ایچون سلاح آلتنه آلتان ارمنیلرک بر قسمی دشمن طرفه فرار و بر قسمی ده داخلده عثمانلی اردوسنه قارشی چته لر تشکیل ایتدیلر. کانون ثانی سنه ۱۹۱۵ ده نقلیات عسکریه بی اخلال وامداد قوتلرینک سوقی توقیف ایچون (وان - بتلیس) آرهمنده کی مهم ویکانه یول اولان (کواش) یولنی سد و تلغراف خطوطنی قطع ایتدیلر. اضروم — سفر برلکک اعلانی اوزرینه ارزنجان ارمنیلرینک همان درتده اوچی ایران وروس حدودندن روسیه به فرار ایلدیلر. ارزنجانه تابع نواخیده تعرضه، قتل نفوسه باشلادیلر. کلیسارده برچوق بومبار بولوندی.

معموره العزیز — سفر برلکی متعاقب ارمنیلرک فرار و عصیان عمومی بر شکل آلدی. درسم کوردلرینی عصیانه تشویق و حکومت متبوعه لری علیه بنده اتفاق عقدی ایچون درسمه قومیته جیلر اعزام ایلدی. مختلف بومبا و سلاح بولندی. کانون ثانی و شباط ۹۱۵ ده افراد عسکریه دن معلول و مجروح اولوب خانه لرینه عودت ایرنلرک بر جوعی بولرده ارمنیلر طرفندن غدارانه بر صورتده قتل ایلدیلر. دیار بکر — بوراده (طام طاووری) نامیله چته لر تشکیل ایتدیلر. ۲۷ نisan ۱۹۱۵ ده بر چوق بومبا و اسلحه و دستامیت الهه ایلدی. روسلرک وان جهتندن مظفر آ ایلر و لنگرزی و بناء علیه حرکات اختلالیه نك ساحة تطبیقه وضعی لازم کلدیکی حقدنه شهر خارچنده کی ارمنی چته لری داخلده کیلره امرلر ویردی.

[۴] بوابکی ارمنی، عثمانلی مبعوثلرنددی.

سیواس — سیواسدهده عین حرکات اختلالیه و عصیانیده  
بولندقدن بشقه ارمنی فروتجیرلی عساکره ویریلن اکمکه افرادی  
زهرله مک تشبثنده بیله بولندیلر .

طرزون — داخده کی ارمنیله سلاح سوقیاتی قره دکزدن واقع  
اولوردی . قومیسوئیچی ( واهان باولیان ) و ( کل آرتین ) نام  
ارمنیله طرفندن روس واپورلردن چیقاریلان صامان باله لری  
آرهدنده مختلف وعظیم مقدارده تفنگ و مرچی بولندی .  
آقره — مختلف شهر و قصبه لده اختلالر چیقاردقلری کچی  
اهالیدن و ژاندارمه لردن برچوق مسلمان قتل ایتدیلر .

وان — ( ارضروملی آترانیک ) ، ( مویشلی سمپاط ) ، ( وانلی  
هزازاسب ) کچی رؤسا اولا ؛ روسیه یه قاچدیلر ، صوکره ؛ اوچر  
دردر یوز کیشیک طابورلر تشکیل ایدرک برچوق قره لره هجوم  
ایتدیلر . بش بیکی متجاوز چته افرادی ، عثمانلی عسکری جبهه ده  
روسارله حرب ایدرکن ، آرقه ده ( وان ) ک بانق عثمانی ، دیون  
عمومیه ، رژی ، پوسته و تلغراف و حکومت دائره لرنی بومبارله  
برهوا ایتدیلر . اسلام محلاتنه آتش ویردیلر . [°] قتاله قوبولدیله .  
بوحال نیسان سنه ۱۹۱۵ تاریخنه قدر دوام ایتدی .

ایزمیت ، آطه پازاری — روس فیلیوسی ارکلی بی طوپه طومغه  
باشلادینی زمان آطه پازاری وایزمیت ارمنیله اعلان شادمانی  
ایتدیله . حاصل اولان شبهه اوزرینه تحریات اجرا ایدلدی . بوتون

[°] ارمنیله یالکیز وانک مرکزی دکل ؛ ارضروم ،  
ارزنجان ، بتلیس ، وان و طربزون ملحقاننده کی بیکارجه مسلمان کویله ری  
یاقدیلر و بیقدیلر . کویله ری و اولری قالدینی جهته له ایوم بر میلیونه  
قریب ولایات شرقیه اهالیسی آناطولینک مختلف برلرنده درد مهاجرته  
چچه لشمکه درلر .

ملحقانده ، بالخاصه ( ارمیشه مناستری ) ایله ( باغچه چك ) ده سلاح ، دینامیت ، بومبار بولندی . چته رؤسانی طاغاره قاچهرق بروسه جهتیه صارق دیلر . ویوللرده برچوت بی کنه قتل ایتدیله .

بروسه — بوراده بالخاصه ( چنکیلر ) ، ( سلوز ) ، ( اورخان غازی ) ، ( کملیک ) ، ( بیله چك ) ارمیلری اولا عصیان و تجاوزه باشلا دیلر . دیگر یرلرده اولدینی کبی انواع اسلحه و بومبارده بشقه برده ایکی تکرک اوزرینه موضوع و چنبرله تثبیت ایدلش اوافق نامولی بر طوب و عسکر اونفورمه لری ، بوری ، قلنج و ژاندارمه البسه لری بولندی .

آتنه — بوراده کی قومیته جیرک اک بویوک فعالیت دشمنه جاسوسلق ایتمکله تمیز ایلشدر . حتی ۱ شباط سنه ۱۹۱۵ ده درت یول ارمیلرندن ( ابراهام حاجیان ) ، ( آرتین ) ، ( بدروس ) نام شخصلر ترتیبات عسکریه من حقنده طوپلادقاری معلوماتی دشمن کمیسنه فرارله دشمنلره اعطا ایتلشدر . یته بوراده ده ممنوع اسلحه بومبا وسائر بولندی .

ازمیر — ( پاریسیخ کلبنکیان ) ک خانه سی اولجه ( طاشناقسوتیون ) قلوبی اتخاد اولمشدی . بو خانه نك مطبخ زمیندن برچوق بومبا و اون غاز تنکسی دینامیت چیقارلشدر .

حلب — ( عینتاب ) و ( کلیس ) ده کی ارمیلر دخی عصیانه حاضر لانتشار و ترتیبات ایشلردی . اول امرده برایکی قریه یه تعرض ایدن سرکردم لک استیضالی ، تشبیلرینی عقیم براقیدردی .

[ ارمی اختلال قومیته لری ایله حرب عمومینک بدایتنده عثمانی حکومتجه سفر برلکک اعلانی متعاقب ارمیلرک مسلح عصیانلری و قتل نفوس حقنده دخی مختصر برنوطه ربط ایدلشدر . ]

## اوچنجی سبب

متارکه دن سوکره حکومت عثمانیهجه ( ۱,۱۵۰,۰۰۰ ) ایرادن  
فضله مصرف اختیار یوزلرجه مأمور استخدام اولنه رق روم و  
ارمنیلر سوق ایلمش اولدقلری یرلردن کندی مملکتلرینه اعاده  
ایدلدی . کرک بونلرک یرلرینه سوق معاملاتی ، کرک اموال منقوله  
وغیر منقوله لرینک کندیلرینه تسلیمی کیفیتی انکاتره فوق العاده  
قومیسر لکنجه تعیین اولنان انکلیز ضابطلری ایله عثمانلی مأمورلری  
وعلاقه دار ملتاردن برر ذاتدن مرکباً تشکیل اولنان مختلط هیئتار  
معرفتیله ایفا اولندی . مملکتک هر طرفنه عزیمت ایدن وعددی  
آلتش ایکی پی تجاوز ایله ین بو انکلیز و عثمانلی مأمورلردن مرکب  
هیئتار مسائل مختلف فیهاییه ده کمال دقت واعتنا ایله حل ایتدیله .  
حتی کندی رضاسی ایله مسلمانلرله ازدواج ایتش خرسیتان قادینلری  
برر برر دعوت اولنه رق تکرار رضاسی صورولمش و بیان ممنونیت  
ایدنلر کندی آرزوسنه ترک ایدلشد . استانبولده حرملرده ویا  
یتیمخانه لرده یوز بیکلرجه ارمنی ویا روم قادین ویا چوجوقی دکل  
ایکی چوجوق بیله قالماشدر . ارمنی چوجوقلری قالمادقن  
باشقه آناسی ، باباسی معلوم و قسماً حیاتده بولنان بعض مسلمان  
چوجوقلری ، ارمنیدر ، دیه الا آنارمنی ایتاخانه لرنده بولتمقددر .  
[ مربوط نوط و تابویه مراجعت ]

شوحالده ؛ ناصل اولورده ادما اولندیغی وجهله بیکلرجه ارمنی  
چوجوقی بو وضعیت قارشیسنده تورکلر نزدنده قالیر ؟ ... جمعیت  
اقوام ؛ هنوز برقوه اجرائیه ماهیتنده اولدیغی و حقایق احوالی  
ایجه تدقیق ایده جک تشکیلات و وسائطده مالک بولندیغی حالده

استانبولده، بوتون عظمت موجودیتیه فعالیتده دوام ایدن دول  
معظمه رجال وقوه ضابطه سنک وهیئات مختلطه سنک بوله مدینی ویا  
آله مدینی چوجوقلرک وقادینلرک موجودیتی ناصل تصور  
ایدی بیلور؟....

حقایق احواله براز واقف اولانلرجه مسئله غایت بسیطدر .  
زیرا ؛ اوتوز سنه دن فضله برمدتن بری تور کیده بولسان وحالاً  
استانبولده بر جمعیت خیریه نك مجلس اداره اعضاسی اولان بر آمریقایی  
تاریخدن بر هفته اول استانبولده پاره ایله قیز وقادین صاتیلان اسیر  
پازاری تحریرینه قالفارسه تورکیایی بیلمه یین وتورکیایه دائمًا ارمنی  
وروم زاوییه رؤیتندن باقان وارمنی وطنداشلمزك عالم شمول شدت  
مبالغه سنه قاپیلان رومانیاالی مادمو ازمه ( واقاره سقو ) نك بیک بر  
کیجه حکایه لرینی خاطر لاتان تقریر ونطق پکده غریب کورولما ملیدر...  
شوقدرکه ؛ اوچ دولت معظمه مؤتلفه نك نفس درسعادتده کی  
رسمی وغیر رسمی تشکیلاتدن ومأمورلرینک نظر تدقیق وتقتیشندن  
کویا قاچان بر مسئله مهمه نك یالکز اسویچرده مقیم مادمو ازمه  
( واقاره سقو ) طرفندن کوروله بیلیمش اولسی عجیانه یه عطف  
ایدیلیر؟.....

### روملر

عثمانلی روملرینک تورکیه ده کوردیکی رفاه وانکشاف اقتصادی  
وسرستی معارفه رغماً حکومت متبوعه لری حقیقده کی سوء قصدلری  
اودرجه یی بولمشدرکه ؛ بوخوصده فضله ایضاحات سردینه بیله لزوم  
کوروله مکده در . یالکز شوراسنی اشارت ایتمک مقصدی ایضاحه  
کفایت ایدر؛ عثمانلی اردولری هر قطعه ده فتوحات اجرا وبرطرفدن

بوتون یونانستانی استیلا ایلر ، دیگر طرفدن ویانه قبولینه قدر کیدز و آوروپاده کی اقوام دخی مذهب و اراضی اختلافاندن طولای یکدیگرینی پک اوزون سورن محاربه لرله آزه رکن عثمانی روملری تورک حکومتندن حمایه و امتیازاته مظهر اولمشدر . ایشته بوروملر حرب عمومی ائسانسده و بوکون دشمن صفلرینه قاریشه رق کندی مملکتته قورشون آتمش و آتمده بولمشدر . اخیراً تراکیا و آسیای صغراده یونانستانک استیلا ایتدیکی یرلرده مسلمانلره روا کوردیکی قهر و افنا سیاستنک پک آزی اشبو روملر حقنده و قشله تطبیق ایدلمش اولسه یدی ، بوکون یونانستانه ، پارملری و حیاتلری ایله معاونت ایتمکده اولان عثمانی روملری بولمازدی ...

سفر برلکک تاریخ اعلانی اولان ۳ اغستوس سنه ۱۹۱۴ ده قره دکز ، مرمره و بجرسفید ساحلنده و اطهرلنده بولنان روملر حکومت متبوعه لری علمینده همان حرکتی باشلادیلر ، برحاله ده ؛ بدایه بجرسفید و بجر سیاهده و بالاخره مرمره ده کی دشمن حرب کیمیلری ایله تحت البحر لرینه دائماً جاسوسلق ایدر و حتی بو کیمیلرک ایچنده کی رهبرلری ، یالکز بوروملر تشکیل ایلردی .

صامسونده حرب عمومی طرفنده یرلی روملرک چیقاردینی چتلهر متعدد کوی یاقدی و خامان سوندر دیلر . آیوالیقه ده ، مرمره ساحلرلنده ساکن روملر متبادیاً وضعیت عسکریه حقنده جاسوسلقده بولندیلر . تابع صفتیه قطعاً غیر قابل تألیف بولنان بوحالرندن طولای بدایه تدابیر مقتضیه اتخاذ و کندیلرینه نصایح لازمه ایفا اولندی . و یرلرندن قالدیریلوب ایچریلره نقلنه لزوم کورولمده . فقط بو طرز حرکت دخی تأثیرسنر قالدنجه حکومت بو قبیل سواحلده کی روملری آز مضر اوله سیله جکلری مناطقه نقل ایتدی .

هم بو کچمش وقایعی سرده نه حاجت ؟ .. بوکون قره دکز ،



مرمره و بحر سفید سواحلندہ کی روملر مسلمانلرک یوزده اوتی بیلہ .  
تشکیل ایتدکری حالہ ( پونتوس ) و ( بیزانس ایمپراطورلنی ) کی  
خیالپورانہ افکاری کندیلرینہ مال ایتک و متبوعی بولنان و کندیلرینی  
شیمدی یہ قدر تنقیص دکل ، تزید و ترفیہ ایدن تورک حکومتہ  
قارشی پک آچیق تجاوز و شپاریقلقرده بولنمقده درلر . دنیاہہ ہانکی  
دولت بوقبیل تبعہ سی حقندہ تورکیا قدر مساعہدہ بولنمشدر . . . !

فجایع — یرلی روملرک ؛ ازمیر ، تراکیا ، بروسہ ، ایزمیت ، بالیکسر ،  
چناق قلعہ و درسعادتک صیفیہ سی مثابہ سندہ بولنان قرہ مرسل ، یالوہ  
و ملحقانندہ کی ، نان عساکری ایلہ توحید مساعی ایلہرک یرلی مسلمانلر  
حقندہ ایساع ایلدکاری ظلم و تجاوز بی پایاندر . یاقیلان شہر و قصبہ لرک  
مقداری یدی یوزی تجاوز ایتدی . بوفجایع انکلترہ ، فرانسه ،  
ایتالیا وین الملل صلیب احمر مرخصلرندن مرکب ہیئت مختلطہ  
طرفندن دہ محللرندہ کورولدی ، تصدیق ایدلدی . اشبو فجایع  
تورکیہ طرفندن شمڈیلک ایکی جلد کتابلہ وین الملل صلیب احمر  
مرخصی موسیو ( گہری ) طرفندن دخی مجموعہ لرلہ نشر اولندی .

استانبولدہ اوتہ دن بری خانہ لردہ رضالریلہ ، ایلق مقابلندہ خدمت  
ایدن ارمنی وروم خدمتچاریدن بشقہ ، غایت آچیق و صریح اولہرق  
ادما اولنلورکہ ، جبراً آلیقولنلش برتک ارمنی ویا وروم قادین ویا  
چوجوغنی یوقدر . یوقاریدہ اجنی ژنہ رالری ، دیپلوماتلری ، قوما -  
ندانلرینک مشہودات و تألیفاتنہ استناداً سرد اولنان حقایق نظر دقتہ  
آلنیرسہ تورکیہ حقندہ مقاصد سفلیہ ایلہ اشاعہ اولنان حادثاتک ،  
خیالندن وچیرکین افترادن عبارت اولدیغی تظاہر ایدر .

عالم اسلام بحق انتظار ایدردی که؟ بنه آوروپا اکبری طرفندن  
کورولوب تصدیق اولان ازمنی اختلال وعصیانلری و قتل اولنان  
بیکلرجه بی کناه مسلمان اهالی و یونان عساکری ایله یرلی روملرک  
یا قوب بیقدینی شهر وقصبه لری و یوزده ینمشیشی قتل وافنا اولنوب  
یکرمی یشی صاغ قاله بیان واستانبولده ، اناطولی ایچریلرنده سفالت  
وضرورتک برر ذی حیات شاهی حالنده ایکله بن یوز بیکلرجه  
تورکیه مسلمانلری ایچون مفتش ویا برهیئت تحقیقیه اعزام ایتمهسه  
بیله ، جمعیت اقوم هیئت محترمه سنجه مدینت حاضره نامه برکلمه  
تأسف آصدر اولسون! ....

---

# نوطلر

- » اجنبی ژہنہ راللی و سیاسیونی طرفندن یازیلان راپولر . . . خلاصہ
- » اجانبک مشہوداتی . . . . .
- » ارمنی اختلال و عصیانلری . . . . .
- » ایتم تابلوسی و نوط . . . . .

آلتی سنه متمادیاً وان وارضروم باش شهپندرلکننده بولنان  
روس ژه بزالرندن (مایه وسکی) نك تثیت ایتدیکی  
ارمنی فجایعندن بعض اقسام .

[ بواثر، روس حکومتی ارکان حربیه سنه ورلش وروس عسکری  
مطبعه سنده طبع اولمشدر . ]

صحیفه ۳ ؛ صوك فقره :

ارمنیلر طرفندن تورکبه ده یاپیلان فجایعک مسؤولیتی اولای ؛  
ارمنی اختلال قومیتله ریله مشترکاً حرکت ایدن ارمنی اختلالچیلرینه  
تایا ؛ بونلری تشجیع و تشویق ایدن بعض اجنبی حکومتلرینه  
راجعدر .

صحیفه ۵ ؛ ایکنجی فقره :

ژه نهرال (مایه وسکی) راپورلرینی عموم ایچون نشر ایتش دکلدرد .  
آنجق روس ارکان حربیه سنه ویرمشدر . [°]

صحیفه ۷ ؛ برنجی فقره :

برقاج زماندنبری ارمنی اهالیسی بیننده بز فوق العاده لک کورودو-  
لیوردی . تحصیل ابتدائی کورمش هر هانکی بر ارمنی ، ملتی  
طرفندن تعقیب ایدیلن واسع سیاسته واقف ایدی ، بونی بیوک بر  
خواهشله بنمسه یوردی . و آنجق تورک حاکمیتی ترک ایدرک موقع  
و وضعیت سیاسیله رینه نائل اولایله جکلری قناعت قطعیه سنده ایدیلر .  
هرارمنیک مفکوره سی ده بو ایدی .

[\*] بوده ژه نهرالک بیطرفانه بیوک بردایلدر .

صحیفه ۸ ؛ صوك فقره ومابعدی :

پولتيقه يي كنديلرينه دائمي بر مشغله عد ايدن كنج ومنور  
ارمنيك خارجنده قالان وطوپراقله اوغراشان كويلونك حالي ،  
سر كزى روسيه كوبلوسنك وضعيتندن پك زياده ابي ايدى ...

صحیفه ۹ ؛ ايكنجى فقره :

كوردستان داخنده ساكن ارمنيكر دائما كوردلر طرفندن  
تعرضه معروض قالدقارينده ايناتق جائز دكلدر . چونكه بوصورتله  
اورالرده هيچ برارمينك قالميجنى محقق ايدى . حالبوكه اوجوارك  
اك زنكين ومرفه خلقى ارمنيكر ايدى .

صحیفه ۹ ؛ صوك فقره :

بوحوالى ارمنيلى ، حكومت عثمانيه مأمورلردن هيچ برفالتق  
كورمه مشلردر .

صحیفه ۱۱ ؛ برنجى فقره :

۱۸۹۵ و ۹۶ سنه لرنده ارمنى قوميتلرى طرفندن اكلن فساد  
تمنى ، بوحوالى خلقى آرسنده اويله برعدم اعتماد حسي يتشديردى كه  
هيچ بر اصلاحات بورالرده پايدار اولامازدى .

صحیفه ۱۱ ؛ ايكنجى فقره :

ارمنى رهبانى و مكتبلى ، وظيفه اصليلرى يرينه اهالى يه مىلى  
غايه لرينى الله ايتك ايجون تلقينانده بولتمقدن باشقه برشى ياماديلر .

صحیفه ۱۱ ؛ اوچنجى فقره :

بورهبان ، شريفده خريستيانلر وبالخاصه كلديسالر ، خريستيانلق  
اساساتى بر طرفه بر اوراق اهالى آرسنده پروپاگاندا جينى باشليجه  
وظيفه لرى عد ايتمشلردر .

صحیفه ۱۱ ؛ صوك فقره :

۱۸۹۵ ، ۹۶ سنه لرنده كى ارمنى اخنلالى هيچ بروقت ارمنى

کویلو سنک و ارمنی لک ظلم کورد کلرندن ایلری کلش دکلدر. چونکه  
بونلر قومشورلی اولان اهلینک اک مرفه وزنکی ای دیلر .

صحیفه ۱۳ :

ارمنی اختلالی آتیده کی اوج سبیدن ایلری کلشدر :

- ۱ — سیاسی جریانلر ایچنده بونلرده مشهود اولان ترقی ؟
- ۲ — ارمنیلر آرهسنده ملی جریانک ، خلاص فکر لرینک  
واستقلال مفکوره سنک انکشافی ؟
- ۳ — بو افکارک ، غرب حکومتی طرفندن مسامحه سی و تشجیحی  
وارمنی هیئت رهبانک بو وادیده پروپاگاندا لری .  
بو خصوصده اک بارز وثیقه سیاسی ؛ ۱۸۹۳ و ۹۷ ده صاری  
کتنبده انتشار ایدن استانبول سفیری موسیو قامبونک (راپوری) دز .  
فرانسه نک استانبول سفیری موسیو قامبونک راپوری خلاصه سی :  
« ارمنیلر لوندرده بیوک برحس قبوله مظهر اولدی لر . غلادستون  
قاینه سی ، غیر ممنون ارمنیلری طویلا دی ، برلشدیردی . کندیلرینه  
مظاهرتی ده وعد ایتدی . بو آندن اعتباراً لوندرده تلقین ایدیلن  
پروپاگاندا قومیتهاری تشکل ایتدی ...

« ارمنی کتله ناسی آرهسنه ، ایکی بسیط فکرک صوقوله سی اقتضا  
ایدیوردی . بوده ؛ سربستی و ملی مفکوره لر دی .

« قومیتلر بو مفکوره لک نشرینی درعهده ایتدی لر . بو صورتله  
برقاج سنه ایچنده خفی جمعیتلر تشکل ایتدی . بونلر ، پروپاگاندا لرنده  
تورک اداره سنک فنا و نقصان جهت لرینی ایلری سورهرک ارمنیلر  
آرهسنده اتباه ملی و استقلال فکر لرینک او یانمه سنه بادی اولدی لر .  
( صاری کتاب ۱۸۹۳ ، ۹۷ : ارمنی مسائلی ؛ صحیفه ۱۱ ، ۱۲ )

موسیو قامبون ، اهالی بیننه افکار احرارانه نک ، ملی جریانک

واستقلال فکری لریک نشر و تلقینی ؛ ارمنی اختلال قومیته لریک  
در عهده ایتدکلر نی ، آچقیدن آچیغه اعتراف ایدیور .  
۱۸۹۰ و ۹۷ تاریخلی صاری کتابده انتشار ایدن موسیوقامبونک  
۲۷ مارت ۱۸۹۴ و ۳ جزیران ۱۸۹۴ تاریخلی راپورلری ده حاز  
اهمیتدر . بونلردن برنجیسی ارمنی بطریق (ازمیرلیان) ه وایکننجیسی  
ارمنی اکابرندن ( مقصود ) بکه ارمنی قومیته لری طرفندن پایلان  
سوء قصددن باحشدر .  
صحیفه ۳۹ :

وانده انکلتره قونسولوسی میستر ( وویلیامس ) ک ۱۵ مایس  
سنه ۱۸۹۶ تاریخلی راپوری : [۱] « بوحوالیده کی وضعیتک آرزو  
ایدیلن شکلده اولمادیغی ذات اصیلانه لرینه عرض ایدهرم . کچن  
سکز کون ظرفنده ارمنی اختلالجیلری ایکی دفعه مسلمانله تعرضده  
بولندیلر ، برنجیسنده اوچ کورد تولدورلدی . هر ایکی دفعه ده ده  
تولدورولنلر پارچه لاندی . بوندن بشقه انکلتره قونسولوسخانه سنک  
قارشوسنده اقامت ایدن زنگین برارمنی به سوء قصد اجرا ایدلدی .  
دون اوکله دن صکره شهرده برأوده ارمنی اختلالجیلرینک ایلری  
کلنلرندن بری تولدورولدی . بو جنایت شبهه سز کوردلر طرفندن  
ایقاع ایدلدی . چونکه بو اختلالجی ، صوک بهارده ایراندن کلن  
اختلال چته سنه منسوبدی . بو اختلال چته سی ، کچن سنه بوراده  
یغما وغارت یاپاندر . ۴ جزیران کیچه سی ، بردوریه قولنه آمرض  
ایدلدی . برضابطله بر عسکر ، تهله کلی صورتده یارانلاندیلر .  
بووقایع مسلمانلرک صبر و تحمیلی سلب ایدمکک درجه بی بولدی .  
بووقعه نک مسیلری هر حالده بوسفیل ودنی [۲] ازمینلردر .

[۱] ماوی کتاب ۴ نومرو : ۸ — ۱۸۹۶ صحیفه ۲۰۷

[۲] بوتمبرات میناً راپورده ذکر ایدلمشدر .

چوق دفعه بوچوقوجه حرکتلرینک ، کندیلرینه ، هیچ  
برفانده تأمین ایتمهجهکی سویلهدم . بو ایشاردن فراغت ایتمه لری  
توصیه وحی کندیلرندن رجا ایتمد ؛ فقط قولاق آصمادیلر .  
ظن ایده رم ، شمدی آرتق امیدلری قالمادی . «

صحیفه ۴۱ ؛ صوگ فقره :

عمومیتله مطبوعاتده ، ارمنی مسائله نده تصادف ایدیلمن یازیلر  
حقیقته مقارن دکدر . ارمنی مسائله نده دائر یازیلان شیرک هپسی  
یالاندر . ۶ جزیران نارینخنده دوقتور ( رنیولت ) ک رفاقتیله  
اختلاجیلرک یابدقلمی مستحکم مواقعی کزدم . بو حالدن تعجب  
اظهار ایدنجه ، ایرادن قوت کلنجهیه قدر اون کون بکلیه جکلرینی  
سویله دیلر . اختلال رؤسای ایچنده بلغار و روس ارمنیلری ده  
واردی . ممالک اجنیه دن کلن بورؤسا ۲۲ - ۱۵ کشی ایدیلمر .  
واختلال چته سی ( ۶۰۰ ) ی متجاوز ایدی .

صحیفه ۴۷ ؛ سطر ۳ ومابعدی :

اساساً بو وضعیت قارشوسنده حکومتک موقعی مشکلمدی . عاصیلری  
توقیف بیله ایده مه مشدی . چونکه قاجمشلردی و آتخچ حکومتک  
انخاد ایتمدیکی تدابیر سایه سننده درکه وان ارمنیلری قتالندن مصون  
قالمشلردر . وان قتل عامی نامی آلتنده مطبوعاتده انتشار ایده ن  
حوادثک اساسی بودر . آناطولینک دیگر اقسامنده حادث اولان  
وقایع حقنده ده وان فجایی برمقیاس اولابیلر .

صحیفه ۶۷ ؛ ایکنجی فقره :

تورکلر ، آناطولیده ساکن اقوامدن یالکز مسلمه انلرک دکل ،  
دیگر سکته نکه ده اک آبی عنصریدر . روس و آوروپا مطبوعاتنک  
عبلهلرنده یازدقلمی افترا لره هیچ بر صورتله لایق دکلردر .



ارضرومك اشغالندن اعتباراً شهر ك ۲۷ شباط سنه  
 ۱۹۱۸ تا یخنده تورك قطعاتی طرفندن استردادینه قدر موقع  
 مستحکم قوماندانی اولان روس ایکنجی طوپیجی آلائی  
 قوماندانی قائم مقام ( تووردو قله بوف ) ك خاطر اتی .  
 [ اصلندن اخذ و ترجمه ایدلشدر . ]

مقدمه دن :

تورککله ارمنیلر آره سننده خصومت ، هیچ بروقت حرب  
 عمومیله اولدینی قدر کندینی کوسترهمشدر . ارمنیلرک تورککدن  
 نفرتی بك اسکی زماندنبری طانمشدر . خرن تیان اولملری ، آوروپا  
 ایله تماسده بولنملری حنیبله تورکک طرفندن دائماً تضییقه معروض  
 قالدقارینی ، احما سیاستک حقلرنده تطبیق ایدلدیکنی اشاعیه  
 موفق اولمشدر ...

صفحه ۱ ؛ سطر ۲۷ ومابعدی :

ارضرومك تورك قطعاتی طرفندن اشغالندن ایکی آی اول  
 بالذات واقع اولان مشهودات و مسموعاتمله ثابت اولان ، ارمنیلرک  
 اسلام اهالی حقدنه تطبیق ایتدکری فتایع تصورک فوقنده برسورو  
 مظالمه دولودر ...

صفحه ۲ ؛ سطر ۱۷ ومابعدی :

برکون شهر داخلنده آتله کزرکن برارمنی عسکری طرفندن  
 اداره ایدیلن اوفاق برروس قطعه عسکریه سنه تصادف ایتدم . بونلر  
 یتیم یاشنده ایکی اختیار تورکه اشکنجه ایدرک کوتوریورلردی .

ارمینیک النده دمیر تلدن بر قیریاچ واردی . مداخلمله و کوچ حاله ایله بویچاره لرلی اللرندن قورتاره بیلمد .

صحیفه ۴ ؛ صوگ سطر ومابعدی :

روس عساکرینک داغیلدینی و مواقع حربیه یی ترک ایتدکری . زمان ایلری کلن ارمنیلر مملکتک آسایشله علاقه دار اوله جقلریغدی . و ایکی ملت بینده تفرقه یی ازاله ایده جکلرینی ایلری سورهرک تورکلره ارمنیلردن مرکب بر ملیس عسکری تشکیل ایتدیلر . و مظالم یابان ارمنیلرک تجزیه سی ایچوندی بز دیوان حرب تشکیل ایتمشدی . فقط بونکده ارمنیلر طرفندن مرتب بر اغفال پلانی اولدینی آرزمانده ثابت اولدی . چونکه ؛ آسایشی تأمین ایچون اشتراک ایدن تورکلر برر ایکیشر اورته دن غائب اولیور و بردها میدانه حقیقما یورلردی . دیوان حرب ، هیچ بر فعالیت مؤثرده بولنه میوردی . چونکه بونلرکده حیاتی تحت تهید و تهدیکده اییدی ..

صحیفه ۶ ؛ سطر ۳۳ ومابعدی :

ارمنیلر طرفندن ازرنجانده یاپیلان فجایی بالذات قوماندانان ( اودی شیلیزه ) نك کندیسندن ایشیتدم . بو فجایع ، بر ارمی دو ققوری ایله اردو متهدی طرفندن اداره ایدلش . بوراده سکنز یوزدن فضله مدافعه سز و سلاحسز تورک اولدیرلشدیر . قازیلان بیوک چقورلره جنازه لر آتیلیوردی . بو بیچاره لر حیوان بوغازلانیر کجه کسلیپور و ارمنیلر طرفندن صایلیور و « آتحق یتیم دانه اولدی » . چوقور اون دانه دها استیعاب ایدر ، لسیکز ! « دی یه فحیعه دوام ایتدیریلیوردی .

صحیفه ۷ ؛ سطر ۳۰ ومابعدی :

ارضرومه تابع ایلیجه ناحیه سنده کی اهلینک ماما قتل عامه

معروض قالدقلىرىنى وبالطهرا له اولدورلمش بر چوق چوجوق اجسادينه تصادف ايتديكى ، رأى العين مشاهداتنه مستنداً ، قوماندان (اودى شهلىزه) سويلهدى .

صحيفه ۹ ؛ سطر ۲۴ ومابعدى :

ارضرومده ارمىلىر طرفندن اي قاع ايدىلن بوضوك قتال ۷ شباطده باشلادى . ۱۲ شباطده ارضروم شمندوفر استاسيوننده سلاحسز ومدافعهسز ، اوندن فضله مسلمانى ارمىلىر اولدورديلىر . وروس ضابطاتى اولومله تهديد ايتديلىر .

صحيفه ۱۰ ؛ سطر ۱۴ ومابعدى :

۱۷ شباطده ارمىلىر ارضروم چارشونوسنى ياقديلىر . وتپه كوى قريهسىنى تخريب واهاليسىنى قتل عام ايتديلىر . عىنى كون ( آتزانىك ) ارضرومه ككشدى . فجايى كنديسنه آكلاندم . ومسيلىرىنك تسلىمنى ايستهدم . فقط هيچ بر نتيجه دسترس اوله مدم . ( آتزانىك ) آسايشك تا ميين ايديله جكنى سويلهدى . وحقيقه بر قاچ زمان صوكره اهالىسى تامماً قتل ايدىلن كويلرده آسايش اعاده ايدلش اولدى ! ۲۶ ، ۲۷ شباط كيجهسى ؛ ارمىلىر ، روس ضابطاتى آلداتهرق تسكرار قتل عامه قويلديلىر . وتورك قطعاتىنك ايلجه ناحيه سنه كهمهسى اوزرينه فرار ايتديلىر . بوفجايح هيچ بروقت تصادفى اولمادى . منتظم واولجه حاضر لاشمش بر طرزده اجرا ايدلشدر . واوصورتله ترتيب ايدلشدر كه ؛ اولجه قتل عامدن قورتولوب صكره دن آله كچنلر برر برر احما ايدلشدر . ارمىلىر ، اوچ بيك كشىنى اواقشام قتل ايتدكلىنى متفاخرانه اعلان ايدىيورلردى . مملكتك ايلرى كلن ارمىلىرى بو قتالك اوكنى آلايلىردى . بوكا توسل ايتمه مەلرى كندىلرينك ده جناياتده شريك اولدقلىنى وانحاً اثبات ايرر . بز بو قتالى دوردورتمق ايجون هيچ بر قدرته مالك دكلك .

صحیفه ۱۲؛ سطر ۱۱ و مابعدی :

ارمنیله بو فجایع حقنده نصایحده بولند قجه : « سز روس -  
سکز ، هیچ بر وقت ارمنی مفکوره سنی آکلایه مازسکیز ! » مقابله -  
سنده بولونورلردی . ارضروم ، ۱۶ نیسان ۱۹۱۸

ارمنی اختلال قومیت‌لری وسفر برلکی متعاقب ارمنیلرک

مسلح عصیانلری .

ارمنی اختلال قومیت‌لری — ( ۱۸۸۲ ) . سنه‌سنده ارضرومده  
( سلاحیلر ) جمعیتی تشکل ایتدی . ( ۱۸۸۵ ) ده واندده بر  
اختلال چیقاردیلر . ( ۱۸۹۰ ) سنه‌سنده ارضرومده عصیان ایتدیلر .  
عینی سنهده ( حنیچاق ) قومیت‌سنه منسوب ( جانکولیان ) ،  
( قیلجیان ) ، ( آچیق باشیان ) ، ( بویاجیان ) ، ( دامادیان )  
ناملرنده کی اشخاص درسعادته اختلال چیقارمغه جرأت ایتدیلر .  
( ۱۸۹۶ ) تاریخنده سلاح وبومبالراه استانبولده عثمانلی بانقه‌سنی  
باصدیلر . فقط ، حکومتک اتخاذ ایتدیکی تدابیر سریعه قارشیسنده  
امللرینه موفق اولمدیلر . بو تاریخندن سوکراک زیادده ممالک  
عثمانیه خارجنده اون ایکی سنه مقاصد اختلالیه یکی یکی زمینلر  
احضارینه چالیشدیلر .

بوندن اول زیتونده ( مرعش‌سنجاغی ) متوالی عصیانلر دوام  
ایدیوردی . ( ۱۸۶۵ ) ده زیتون ارمنیلری حکومت‌علیه قیام ایتدیلر .  
برچوق مسلمان قتل ایلدیلر . ( ۱۸۷۹ ) ده تکرار اختلال باش  
کوستردی . ( ۱۸۹۵ ) ده اختلال قرق‌بش کون دوام ایتدی .  
برچوق معصوم مسلمانلری اولدوردیلر . ( ۱۸۹۵ ) و ( ۱۹۰۵ )  
تاریخلرنده صامسونده اختلال چیقاردیلر .

حکومت حرب عمومیده سفر برلکنی اعلان ایتدکن صکره  
ارمنیلر ایلك دفعه زیتونده مسلح چتهلر تشکیل ایدهرک حرکات

عصیانیه به باشلادیلر . بو چتهلر  $\frac{۱۷}{۳۳}$  اغستوس  $\frac{۱۹۱۴}{۳۳}$  تاریخنده بوزی متجاوز ترخیص ایدلمش افرادی صویدیلر وئولدوردیلر ، ژاندارمه لره قارشلی کلدیلر ، مرعش یولنده برچوق مسلمان قتل ایتدیلر ، شنباط  $\frac{۹۱۰}{۳۳}$  ده تکرار اختلاله تصدی ایدوب آلتی ژاندارمه قتل ایتدیلر . ۱۲ مارت ۹۱۵ - ۲۷ شباط ۳۳۰ ده مرعش متصرفیه دوریه ژاندارمه لرینه تعرض ایتدیلر . (۸۰۰) کشتیه بالغ اولان اشقیا (تکه) مناسبترینه تحصن ایدوب مادتا حکومتله حربه طوتوشدی .

### قیصری

قیصریه ملحق (أوهرك) ده بومبا اعمال و برچوق سلاح دپو ایتدیلر . تحقیقات نتیجه سنده شباط  $\frac{۳۳۰}{۹۱۰}$  ده اوهر کده اوتوز ، مارت  $\frac{۳۳۱}{۹۱۰}$  ده یکریمی بر ، مایس  $\frac{۳۳۱}{۹۱۰}$  ده اون بر بومبا و قیصریده مختلف المجلس طقسائی متجاوز بومبا ، دینامیت ، درت یوز سلاح ، ماوژر و روولور الده ایدلدی . و قصد اختلال آکلاشلدی . (دوله) ده واسیل اوغلی حاجی پارسیخک باغچه سنده یکریمی درت بومبا ، (قتسه) ده ارمنی کلیسائی ایله مکتبنده یکریمی بر بومبا وایکیوز اللی قیه قورشون بولندی . سیار چتهلر (اینجه صو) ، (دوره ونك) ، (افکره) ، (اکرک) و سائر محارده فعالیتیه باشلادیلر . تجاوز ، سوء قصد ، قتل و غصب بر برینی تعقیب ایتدی .

### معموره العزیز ولایتی

سفر برلکی متعاقب بو ولایتده دخی فرارلر ، اهالی اسلامیه یه تجاوزلر عمومی برشکلده وقوع بولدی . (درسم) کردارخی حکومت علیه تشویق و کردارله اتفاق ایتمک ایچون قومیه جیلر کوندرلدی .

نیالکز مرکز ولایتده ( ۵۰۰۰ ) دن زیاده سلاح ، ( ۳۰۰ )  
بومبا ، قرق کیلو بومبا فنیلی ، ایکویز پاکت دینامیت ، بش بیک  
دینامیت مسکتی بولندی . کانون ثانی  $\frac{۳۳۰}{۹۱۰}$  ده افراد اسلامیه دن  
معلول و مجروح اولارق خانه لرینه ترخیص ایدیلن ضعفادن برچوغی  
یوللرده ارنمیلر طرفندن پک غدارانه قتل ایدلی .

### بتلیس ولایتی

سنه لردنبری قومیته تشکیلاتنه مرکز اولان بو ولایت داخلنده  
سفر برلکک اعلاقی متعاقب ( طاشناقسوتیون ) قومیته سی روسیه دن  
ایجاب ایدن تعلیماتی تلقی ایدهرک وان منطقه سنک اداره سنی قومیته جی  
ورامیان ) ، موش وبتلیس حوالی سنی دخی وان مبعوثی (واخان  
پاپاسان ) ، تودیع ایلشدر . بونلر وان وموشده حرکاتی احضار  
واذاره یه باشلادیلر . عثمانلی اردوسی ایچون سلاح آلتنه آلنان ارنمیلر  
قسماً فرار ایدوب چته لر تشکیل ایتدیلر . وقسماده دشمن طرفنه  
کچدیلر .

کانون ثانی سنه  $\frac{۳۳۰}{۹۱۰}$  ده بتلیسه تابع ( سکور ) ، ( قورسو )  
( آخکیس ) ، ( بیکری ) ، ( آرشین ) ، ( تاخو ) کبی بیوک و غلبه لک  
کویلز ارنمیلری تماماً و مسلحاً عصیان ایدهرک قریه لرینه اوغرایان ،  
کچن ژاندارمه لری و افراد عسکریه یی قتل ایتدیلر . نقلیات عسکریه  
ایچون اک مهم یوللردن اولان وان وبتلیس آره سنده کی ( کواش )  
یولنی سد ، تلغراف خطوطنی قطع ایلدیلر . کوندریلن مفرزله ره  
اوج کون متبادیاً آتش ایتدیلر .

$\frac{۷}{۹۱۰}$  شباط  $\frac{۳۳۰}{۹۱۰}$  ده بتلیسه تابع ( ویریس ) کوبینده وموش اووا-  
سنده عصیان باشلادی . مفرزله ره سلاحله مقابله وافرادن بر

چوغنی شهید ایتدیلر . شباط ۱۳ سنه ۳۳۰ مو شه یقین ( چاکلی )  
مناسرتینه محضن ایدن اشقیاء ژاندارمه ملازمی احمد افندی ایله معینتده کی  
ژاندارمه لردن برقمسنی شهید ایتدیلر . چته مشهور (اوزوملی لاطو)  
سوکس و حیزان جوارنده فعالیته باشلادی . عسکر جمعی ایچون  
کیدن ضابطان و ژاندارمه لری شهید ایتدیلر . بتون بونلردن مقصد  
حرکات، مناقلات و مخبرات عسکریه نی اخلال وقوه عسکریه نی ،  
مقرزه لری اشغال ایدی .

### ارضروم ولایتی

سفر برلکک اعلانی اوزرینه ( ارزنجبان ) ازمنلرینک همان  
درتده اوچی ایران و روس حدودندن روسیه یه فرار ایتدیلر .  
تشرین تانی ۳۳۰ - ۹۱۴ ده کباخه ملحق ( چاکلی وانک ) مناسرتنده  
قومیتیه جیلر اجتماع ایده رک عصیان پلانلری ترتیب ایتدیلر . ولوايه  
تابع نواحیده کیجه لری مسلحاً اسلام اولرینه تعرضه ، مخدرات  
اسلامیه نی و چوجقاری قتله باشلادیلر . کلیسالده برچوق بومبالر  
بولندی . سوء قصد و قومات مجادیه صرهمنه کچدی .

### دیار بکر ولایتی

بوولایتده کی قومیتهدخی ترتیبات اختلالکارانه نی اهاال ایتمه مشدره .  
سفر برلکی متعاقب قومیتهلر بورا مرکزینده روس اشغالی تسهیل ،  
اردومزک حرکاتی اشکال و تعویق ایچون تبلیغاتده بولندیلر . حتی ؛  
شهر داخلنده ( طام طابوری ) نامیله برچته تشکیل ایدوب کیجه لری  
دامدن دامه دولاشهرق اهاالیدن جبراً تکالیف اخذینه قیام ایتدیلر .  
۱۴ نیسان سنه ۱۹۱۵ - ۱۳۳۱ تاریخنده مرکز ولایتده برچوق



سلاح، دینامیت، بومبا، دینامیت باروتی آله ایدلدی. شهر خارچنده  
تشکل ایدن چته لره ؛ روسلرک وان جهتلر دن مظفر آیلرله دکلرینه  
وبناء علیه حرکات اختلالیه نیک ساحة تطبیقه وضعنه دائر امرلر ویردیلر .

### سیواس ولایتی

قومیتلر بو ولایتی اوچ منطقه یه آیرمش و برنجی قوله مشهور  
(سیواسلی مرادی) ، دیگر ایکینسه ده معروف ایکی مهم سرکرده یی  
قوماندان تعیین ایدرک اردوی عثمانینک آرقه سنی کسمک ایچون  
قره حصار ، سیواس ، صو شهری و ملک حقاتندن بیکلر جهار منیلردن  
مرکب بر قوت تفریق ایتش و بونلره مقتضی سلاح ، جبخانه ،  
بومبا و لوازم سائره یی اولدن تهیه ایلشدر . آنجق بعض محللرده  
وقت مره ونه انتظار ایدله دن چیقاریلان وقایع، حقیقی میدان  
چیقارمش و حکومتجه آنخاذا اولنان تدابیر سریعه اوزرینه بو مرتب  
وقایعک اوکی آلمشدر . سیواسده بعض ارمنی فرونجیار ، اردو  
ایچون اعمال ایتدکلری اتمکلرله افراد عسکریه یی زهرله مکک تشبث  
ایتدیلر .

### طربزون ولایتی

سیواس ، قره حصار ، ارضروم ، وان ، معموره العزیز مناطقه  
سلاح سوقاتی بولایت سواحلندن اجرا ایدلمشدر . حتی کره سونده  
قومیسینوئچی (واهان بادلیان) و (کل آرتین) نام اشخاصک  
روس واپورلرندن چیقارتمقه اولدقلری برصان بالیه سنک وینچدن  
که وشه یه ریک طاغیلیمی اوزرینه آره سنندن درت یوز مارتین ایله  
برچوق ماوزر تفنکلی وخیل مقدارده مرعی میدان چیقمشدر .

## آنقره ولایتی

بوراده ایلك دفعه ( اورخی ) ارمنیلری عصیان ایتدیله .  
بونلری ( جات کبیر ) قریه سی تعقیب ایتدی . افراد عسکریه  
وژاندارمه لره تعرض ایتدیله . ( روم دیکن ) قریه سی ارمنیلری  
ژاندارمه قره غولی باصدیلر . ( قوم قیو ) ارمنی قریه سنده قومیه  
فدائیلری ژاندارمه لری و اهلیدن بر قسمی قتل ایتدیله . اجرا  
ایدیلن تحریات اوزرینه آله ایدیلن بومبا و سلاحلرک مقدری  
مقید و معلومدر .

## وان ولایتی

باشقه ولایتلرده کیزلی اولان قومیه ترتیباتی بوراده پک آچقدردر .  
سفر برلکده سلاح آلتنه آلتان ارمنیلر سلاحلرله فرار ایده رک  
روسیه و ایرانه کچمشلردر . اوراده معروف قومیه جیلردن ( ارضروملی  
آنترانیک ) ، ( مویشلی سمپاط ) ، ( وانلی هازاسب ) کی رؤسا ، معینده  
اوچر دردر یوز کیشلیک طابورلر تشکیل ایتمشلردر .  
اول امرده ( تیمار ) ناحیه سی ، متعاقباً ( بانات ) قریه سی ، ( شتاق ) ،  
( کواس ) ، ( خواصور ) ارمنیلری اختلاله تصدی ایتدیله . ژاندارمه یه ،  
مأمورین حکومته ، عسکره تعرض ایلدیله . بش بیکی تجاوز ایدن  
چته افرادی ( وان ) ک جنوب شرقینده تحصن ایده رک عسکر  
بولنان محللره ، بانق عثمانی ، دیون عمومیه ، رژی ، پوسته و تلغراف  
دائرلرینه و حکومت بناسنه بومبار آتهرق برهوا ایتدیله ؛ اسلام  
محللرینه آتش ویردیله ، عصیان ارمنیلرک تعرضی و حکومتک  
مدافعه سیله نیسان  $\frac{۱۳۳۱}{۱۹۱۱}$  نهایتنه قدر دوام ایتدی .

## ایز میت — آطه پازاری

روس فیلسنک ارکلی بی طوپه طومتغه باشلادینی صرده آطه پازاری و ایز میت ارمینلری جاسوسلغه و اعلان شادمانی یه باشلادیلر. حاصل اولان شبهه اوزرینه اجرا ایدیلن تحریاتده آطه پازارنده قصبه بی کاملاً برهوا ایتمک کافییوزلرجه بومبا، ماوزر، غراء، دینامیت و سائره آله کچدی. ایز میتده، وارسلان بک، اووه جق، باغچه جک، ارمنی قریبه لرنده، ازمیشه مناسترنده پک چوق سلاح، دینامت و بومبا بولندی. و بومبارک آطه پازارنده دوکمه چی ( حورن ویرامیان ) طرفندن اعمال ایدیلدی آ کلاشیلدی. ترتیبات عصیا-تیه نك میدانه چیقدیغنی آ کلایان قومته رؤسای چتله تشکیل ایدرهك بروسه حوالیسنه داغیلدیلر. یوللرده برچوق بیکناه مسلمانلری قتل ایلدیلر.

## خداوندکار ولایتی

ایز میتده کی تحریات نتیجه سنده بومبا واسلحه نك الله ایدلدیکنی ایشیدن بروسه و جواری ارمینلری ایله اك مشهور عصیان مرکزی واسلحه چپوسی اولان (چنکیلر)، (سلوز)، (اورخان غازی)، (کملیک) و (بیله جک) ارمینلری، اساساً موجود و حاضر لانتش چتله ریه فعالیتیه و اسلاملره تعرضه باشلادیلر. (۶۰-۷۰) کشمیک غروپلر تشکیل ایدرهك حکومتی مشکل موقعه صوقدیلر. ولایت داخلنده بیکلرجه اسلحه منوعه و حتی ایکی تکرلک اوزرینه موضوع و چنبرله تثبیت ایدلش اوافق ناملولی بر طوپ، عسکر اونفورملری، عسکر بوروسی، قلیچ و ژاندارمه البسه لری بولندی.

## آطنه ولايتى

آطنه قوميتەلىرى اك چوق جاسوسلقه اشتغال ايتمشلردر . بر چوق ارمنى قريه سنده مدخر اسلحه و باروت الده ايدلى . ۱۹ كاتون تانى ۳۳۰ - ۱ شباط ۱۹۱۵ ده ايكي ارمنى اسكندرون كورفزنده بولنان دشمن كميسنه التجا ايدەرك اوراده قالديلر . ۳۰ كاتون تانى ۳۳۰ ۱۲ شباط ۱۹۱۵ ده ( درت يول ) ارمنيلردن ( ابراهام صالحيان ) ، ( آرتين ) ، ( بدروس ) نام اوچ شخص دشمن كميلرينه فرار و ترتيبات . عسكريه منر حقنده طويلادقلىرى معلوماتى اعطا ايتديلر .

## ازمير

اولجه طاشناقسوتيون قلوبى اتخاذا اولنان پارسىخ كلينكيانك خانه سى . مطبخى زمينندن بر چوق بومبا ايله اون غاز تنكه سى ديناميت چيقارلدى .

## حلب ولايتى

عينتاب و كليسده كي ارمنيلر عصيانه حاضر لاشمش و ديكر محللرده اولدني كې ترتيبات اتمش لردى . كليسك ( خبار و چنكن ) قريه لرينه كلن اوتوز قدر مسلح ( زيتون ) و ( كرون ) سر كرده لرندن بر قسمنك استيصالى سبيله تشبثلىرى عقيم قالدى .

## جانيك سنجاغى

مرکز لوا و ملحقاتنده تشكىل ايدن و سيواس ، مرزيفون ، آماسيه ، حتى دها ايجريلردن كلن چتهلر بوحواليدده پك بيوك

فعالیتده بولندیلر. بوراده قومیته حرکاتی وعصیان ترتیباتی مرخصه. خانه اداره ایتدی. یالکز مرکزده اجرا ایدیلن تحریکاتده برچوق اسلحه وجیخانهدن ماعدا مرکز ارمنی کلیسای زمیندن بیوک قطعده یکریمی بولمبا ایله بولمبا اعمالی ایچون مقتضی کلیتی مقدارده اجزا وباروت بولندی. بونلرک موضوع اولدینی صندوق اوزرنده ارمنیجه « صامسون ارمنی مرخصه خانه سنه تودیع اولنه جقدر » عباره سی یازیلی ایدی .

### اورفه وقوعاتی

ولایات و آلویت سائرده اولدینی کی بولوا داخلمده کی ارمنیلر دخی اوتهدنبری آلدقلری ترتیبات اختلالکارانه یی سفر برلکک اعلانی اوزرینه واسع مقیاسده موقع تطبیقه وضع ایتشدر .  $\frac{1}{19}$  اغستوس  $\frac{231}{911}$  تاریخنده ایلك عصیان قورشونی ، اورفه یه بر بچق ساعت مسافه ده واقع ( کرמוש ) قریه سنندن آتلمشدر .  $\frac{11}{19}$  ایلول  $\frac{231}{911}$  کیجه سی اورفه ده ، کلیسا سوقاغنده طراقچی اوغلاری ( بدروس ) ، ( سرکیس ) و ( بدی قردش اوغلی میغردیچ ) و صامسونلی بر سر کرده طرفندن سلاح آتلمه یه باشلامش و بونی متعاقب ارمنی محلاتنک هر طرفدن ژاندارمه و دوریه قوللری اوزرینه سلاح ایتلمش و ایرتیمی کونی ارمنی محلاتنه یقین مسلمان خانهلرینه هجوم ایدیلهرک برچوق قادین وارکک تولدیرمشدر . اشقیادن ( میغردیچ ) ورفیقارینک وعصیانک جهت اداره و سیاسیة سنلی بدویر ایدن پاپاس ( صوغومون ) ک تنسییله کلیسادن ویریلن اشارت اوزرینه عصیان و قتال عمومی برشکل آلمشدر . عاصیلر ، عصیانی تسکین ایچون کلن و کندیلرینه نصایحده بولنان عسکر اوزرینه ده آتش آچمشلردر . یوزلرجه معصوم اهلیدن ماعدا ، ژاندارمه دن ( ۸ ) ، عسکر دن ( ۲۰۰ ) کشی ی اولدورمشلردر .

(۲۴) ژاندارمه جرح ایدلشدر . مصادمه ۲۶ ایلول ۳۳۱ - ۹  
تشرین اول ۱۹۱۵ تاریخنه قدر دوام ایتشدر . غایت مستحکم بر  
صورتده انشا ایدلش اولان ارمنی کلیسایسده تحصن ایدن اشقیای  
بر آره لق ( آتش طورسون ، مخا بره وار ! ) عباره سنی حاوی  
بیاض بر بایراق کشیده ایتشدر . بوکا اعتماد ایدن قوه تأدیبیه کلیسایه  
تقرب ایدرکن اوزر لرینه تکرار بغته آتش آچلمش وبر چوق  
عسکر شهید دوشمشدر . بوراده ، برچوق ممنوع اسلحه ، بومبا  
ودینامیت الله ایدلشدر .

---

## یتیم چو جو قار

حکومت عثمانیه طرفندن سفر برلکک اعلانی تاریخی اولان  
۳ اغستوس سنه ۱۹۱۴ دن سو کره برچوق ولایتارده ارمینلرک مسلحاً  
عصیان ایدرک مسلمان کوی، شهر وقصبه لرینی، باصدقلری برچوق  
یرلرده قتل عام اجرا ایتدکلری قسم مخصوصنده ایضاح و بوابده مختصر آ  
بعض معلومات اعطا اولمشدی. دولتک اذائله لی زماننده، بر طرفدن  
بش مختلف جبهه یه عسکر یتشدیرمهک، بر طرفندن ده بو عصیان و قیامی  
توقیفه چالیشان حکومت؛ ارمینلرک عصیان ایتدیگی ساحه لری تحت  
انضباطه آلیرکن طاع باشلرنده، کوی خرابه لری ایچنده، بولورده  
و قتل عامه محنه اولان شهرلرده آنا سز، باباسز، سفیل و اولومه  
نجه له شن چو جو قارده تصادف ایتمش و بونلرک محافظه حیاتی ایچون بر  
چوق یرلرده علی العجله دارالایتاملر تأسیس ایدرک بلا تفریق جنس  
و مذهب هپسنه دست شفقت و حمایتی اوز آتشدی.

بر وایکی یاشندن، سکز، اون وحتی دها بیوک یاشلرده بولنان  
بو ایتامک، ایلک طوپلان دقلری زمان اول امرده محافظه حیاتلری  
چاره سی دوشونیلرک تعیین مذهب و ملت لرینه وقت قالماش ایکن  
بالآخره لازم کنن تحقیقات اجرا ایدلش و بونلر میاننده کی اسلام  
وارمنی اطفالی تفریق قلمشدر.

ولایتارده کی دارالایتاملر متارکه دن بر سنه اولنه کلنجه یه قدر  
ادامه موجودیت ایدمیلش ایسه ده بالآخره تخصیصاتک فقدانی  
طولایسیله الغاری ضرورتی حاصل اولمشدر. بونلرک لغوی صره  
سنده بوراده کی چو جو قارک اوزاقدن و یقیندن ظهور ایده جک  
اقریالرینه واقرباسی اولمیان ارمنی چو جو قارینک جماعت لرینه تسلیمی  
حقنده تبلیغات اجرا و ایفا اولمشدر.

متارکه دن اول دارالایتام اداره سنجه منفرداً و صوکره دول ائتلافیه و بالخاصه انکلیز مأمورین انضباطیه سیله مشترکاً بونلردن ارمنی اولدقلری آکلشیلان (٢٦٠) چوجوق بوراده عائله لرینه و منسوب بولندقلری جماعته دارالایتامجه تسلیم ایدلمشدر . کذلک، دارالایتاملرده اولاد معامله سی کورمه آلیشمش و مؤسسه یه محبت مخصوصه پرورده ایتمکدن بشقه آرملرنده مسلمان یتیم لر یله بی کسلک قرده شدکی تأسس ایتمش اولان و بوسیله ملیت لرینی بالایتمش کتم ایتمک لری آکلشیلان (٥٩) ارمنی چوجوق دخی منسوب اولدقلری جماعت ره ویرلمشدر .

آخجق بوکجه مسائلی ده ا اساسلی بر صورتده تدقیق ایتمک اوزره متارکه دن صوکره ارمنی لر طرفندن بر بی طرف خانه آچیلمش و بورایه تورک هلال احمر خانملرندن تزیهه ولی خانم افندی دخی اعضا قبول ایدلمش ایسه ده بورایه جلب ایدیلن اسلام چوجوقلرینک بیک درلو و سائلطه ارمنی اولمغه اجبار ایدلدیکنی مشاهده ایدن موعی الیها بو اعضا لقدن استعفا ایتمش و کیفیت ایجاب ایدن لر زندهه پروتستو ایدلمشدر .

اخیراً شیشیلیده دخی ینه صرف ازمنی لر دن مرکب بر بی طرف خانه کشاد ایدلمش ایسه ده بورایه کرک خارچدن کرک دارالایتامدن مختلف فاصله لرله آلتان چوجوقلر تلطف، تهدید و حتی ضرب ایدلمک اوزره جبراً ارمنی اولمغه سوق ایدلمکده در .

(٤٢) . اسلام چوجوقی بوراده کونلرجه اشکنجه کوردیکی حالده دین اصلیلری اولان مسلمانلقدن انحراف ایتمک لری جهتله دارالایتامه اعاده اولنمشدر . (١٤) مسلمان چوجوقنک اسملری و کیشدیر یله رک ارمنی دارالایتام لرینه کوندرلمشدر . بناء علیه اشبو بی طرف خانه لر مقاصد اصلیه دن تماماً آیری بر غایه تعقیب ایللمکده بولنمشدر .

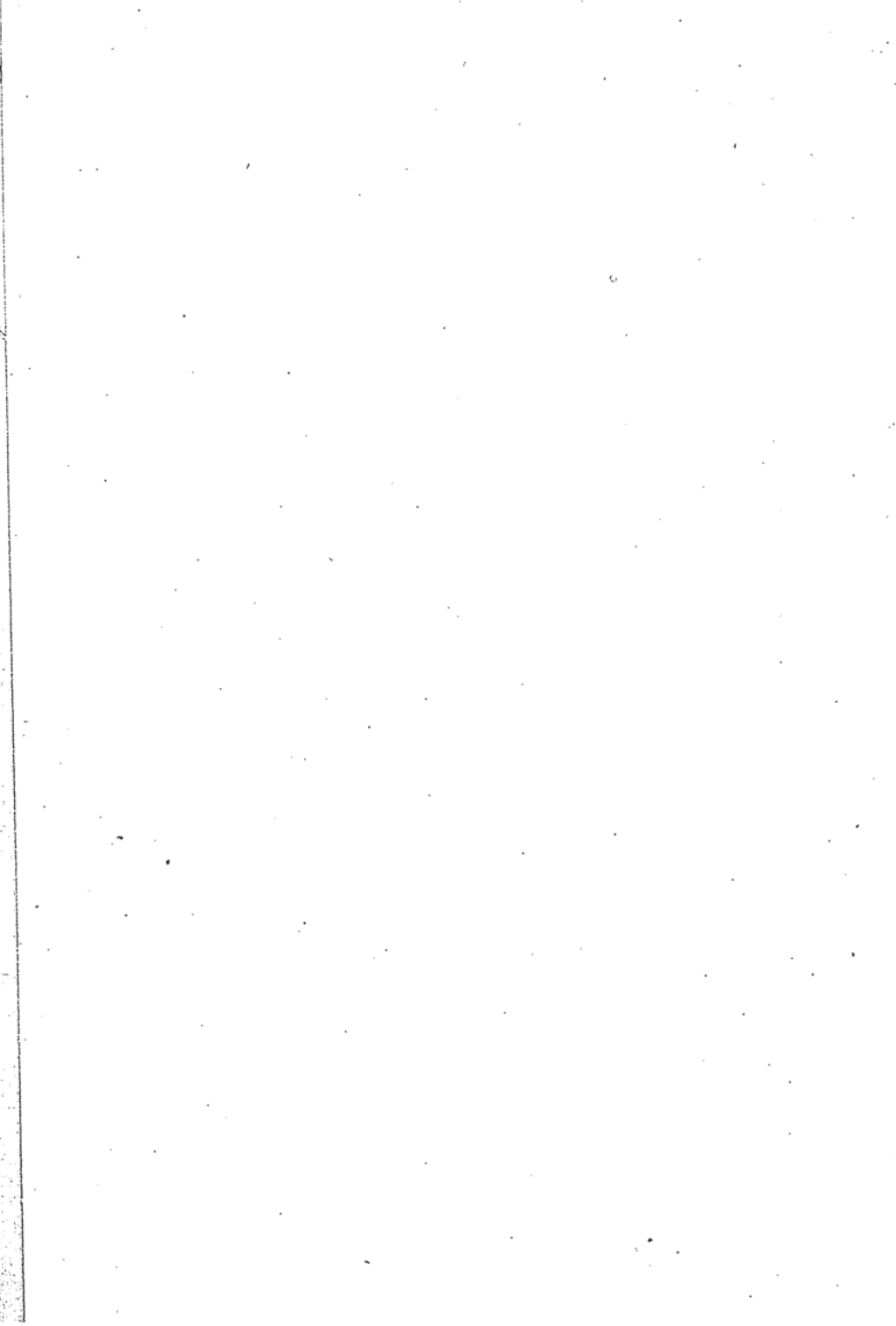
متارکه کی متعاقب قاپانان دارالایتاملردن (قیصری) دن هویتلری



معلوم اوله رق در سعاده توندريلن (۳۳۹) مسلمان چوجوقی حيدر پاشا استاسيوننده ارميلار طرفندن آلنه رق نمايشكارانه برصوريده سو قاقلردن كچيريلوب بك اوغلنده بالق بازارنده واقع كليسا يه كتوزيله رك اوراده اختلاطدن منع ايدلملشدر . بو چوجوقلر برچوق تصنيقه معروض قالمشدر . بو نلرك جمله سی مسلمان وهويتلری معلوم ايكن ايديلان تشبثات نتیجه سنده انجق (۱۶۵) چوجوق اعاده اولمش وديكرلری رضالری خلا فنده ارمني دارالایتاملرینه توزیع وهويتلری کتم وتغییر ایدلمشدر .

شیمدیکی حالده تورك دارالایتامنده خرسیتیانلی تحقق ایتیش چوجوق اولدیغی کپی ، بالعکس ، ایزلری فائب ایدیلرک ارمني دارالایتاملرینه برچوق مسلمان چوجوقی قاریشدرلمشدر .

---



## ایتام حقهده طالبو

ارمنی اولدقلرینه دارالایتامجه قناعت حاصل ایدیلهرک قبل المتارکه  
وبعد المتارکه وایلرینه ویاخرستیان جماعتلریله پولیسه تسلیم ایدیلن  
چوجوقلر :

دارالایتام شعبه لری	عدد اطفال
خسته خانه شعبه سی	۱
» قاضی کوی	۵
» چاغلیان	۶۵
» یدی قله	۷
» بیک	۴
» بک اوغلی	۵۶
» ارمیشه	۴۴
» باغچه چک	۶۵
» بالموجی	۱۳
یکون	<u>۲۶۰</u>

میلترینی کتم ایلدکری حالده دارالایتامجه اجرا قلنان تحقیقات  
نتیجه سنده ارمنی اولدقلری آکلاشیلوب پولیسه وجماعات ائده سنه  
واقرباسنه تسلیم اولنان چوجوقلر :

دارالایتام شعبه لری	عدد اطفال
اوره کوی شعبه سی	۹
» والده باغی	۴

دار الايتام شعبه‌لری	عدد اطفال
» ایمر اخور	۸
» چاغلیان	۵
» یدی قله	۶
» بیک	۱۴
» بروسه	۱
» ادرنه	۲
» بکقوز	۲
» بالموچی	۱
» خسته‌خانه	۴
» باغچه‌جک	۳
یکون	<u>۵۹</u>

بر وایکی یاشنده یتیم قالملرندن وکندیلیری تشخیص ایده بیله‌جک هیچ بر کیسه‌لری بولنه مامسندن دولایی صورت قطعه‌ده تعیین هویتلری ممکن اولامیان ومع مافیہ ارمیلر طرفندن آنان چوجقئر:

دار الايتام شعبه‌لری	عدد اطفال
چاغلیان شعبه‌سی	<u>۱۸</u>

ارمنی اولدقئر ادهاسیله دار الايتامدن آنوب اسلامیتلری تحققی ایتیمی وچوجقئرک اصرار فوق العاده‌لری اوزرینه اعاده قلنان چوجقئر :

دار الايتام شعبه‌لری	عدد اطفال
چاغلیان شعبه‌سی	۶
» باغچه‌جک	۱
» ایمر اخور	۱۳

دارالایتام شعبه‌لری	عدد اطفال
» بیک	۱۲
» یدی قله	۵
» بکقوز	۱
» اورته کوی	۳
» بالموجی	۱
یکون	۴۲

دارالایتامجه اسلام اولدقلری محقق اولدینی حالده ارمنی اولدقلری ادعاسیله ارمنیلر طرفندن آلتوب اسملری دکیشدیریلن چوجقلر :

دارالایتام شعبه‌لری	عدد اطفال
» بیک شعبه‌سی	۶
» اورته کوی	۴
» بکقوز	۱
» چاغلیان	۳
یکون	۱۴

اسلامیتلری اولجه تحقیق وتدقیق ایدلد کدنصکره قیصریدن استانبوله سوق ایدیلوب بوراده حیدر پاشا استاسیونندن ارمنیلر طرفندن آلتورق خلقه تشهیر ایدیلیر برصورتده یایا اولارق سواقلردن کچیریلوب بک اوغلنده بالق بازارلی کلیساسنه کوتورولن و فقط دینلرنی تبدیله موفق اولامیه جقلرنی آکلامه‌لری اوزرینه احاده اولنان چوجقلر :

توزیع ایدلدکلری دارالایتام شعبه‌لری :

اورته کوی شعبه‌سی	۴۴
» بیک	۲۴

دارالایتام شعبه‌لری	عدد اطفال
» ایمراخور	۱۰
» والده باغی	۳۷
» چاغلیان	۲۴
» بالموجی	۱
» بکقوز	۲۴
» خسته‌خانه	۱
پکون	۱۶۵

اسلامیتلری تحقیق ایدلادکن صکره قیصریدن استانبوله سوق  
ایدیلوب حیدر پاشا استاسیوننده ارمنیلر طرفندن ارمنی اولدقلری  
اداسیله آله‌رق رضالری خلافنه ارمنی دارالایتاملرینه توزیع  
وهویتلری کتم وتغیر اولنان چوجوقلر :

عدد اطفال

۱۷۴



**Tinuçin Tanaslan**